
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Άννα Κουίντλεν

Μαύρη στο ξύλο

Μετάφραση: Σοφία Ανδρεοπούλου

Εκδόσεις Κέδρος, 1999

Το βιβλίο της Άννας Κουίντλεν - Βραβείο Pulitzer του 1992 για τη δημοφιλή στήλη της στους TIMES της Νέας Υόρκης: Δημόσιο και Ιδιωτικό, αφορά τη βία που δέχονται οι γυναίκες, σωματική, ψυχολογική, οικονομική, αφού η φτώχεια τις ακολουθεί και δυσκολεύει αφόρητα τη ζωή τους, αν αποφασίσουν να φύγουν, πάντα με τα παιδιά, όταν υπάρχουν.

Το βιβλίο δεν μελετά το φαινόμενο της βίας, όπως τα πολυάριθμα βιβλία από ειδικούς, που ασχολούνται με το θέμα (650 τίτλοι μόνο τη δεκαετία '80-'90). Είναι ένα μυθιστόρημα φεμινιστικού προβληματισμού, «ένα μεγαλοφυές μυθιστόρημα γεμάτο σασπένς, βάθος και νόημα», γράψανε οι κριτικοί. Δεν αφορά μόνο την Αμερική, αφορά όλες τις χώρες, αφού ακόμη και σε χώρες όπως η Σουηδία, χώρα όσο γίνεται πιο προχωρημένη για τις διεκδικήσεις των γυναικών, η βία εναντίον τους υπάρχει σε υψηλά ακόμη ποσοστά.

Το «Μαύρη στο ξύλο» είναι μια

ιστορία ζωής, η ιστορία μιας εργαζόμενης γυναίκας, με ένα παιδί κι ένα νέο κι όμορφο άνδρα, που τον παντρεύτηκε από έρωτα.

Ο αγγλικός τίτλος «Black and Blue» - Μπλε στην ψυχή, «Des bleus à l'âme» είναι κι ο τίτλος ενός πολυδιαβασμένου βιβλίου της Françoise Sagan.

Το βιβλίο ωραία μεταφρασμένο, διαβάζεται με κομμένη την ανάσα. Είναι από τα βιβλία της μιας νύχτας. Μόνο που ο τίτλος ελληνικά περιέχει μια οικειότητα, κάτι σαν καθημερινό τυχαίο γεγονός, που δεν ταιριάζει με την τραγωδία της γυναίκας, με το σακατεμένο και ρημαγμένο σώμα. (Δεν προτείνω τίποτα, δεν είναι εύκολο, δεν θα έλεγα απλά «τη μαύρισε στο ξύλο» για μια από τις γυναίκες που μας ζητούν βοήθεια τις Τετάρτες στο Σύνδεσμο).

Η Φραν, η ηρωίδα, παίρνει το γιο της, και με τη βοήθεια μιας συμβούλου οργάνωσης προστασίας γυναικών που κακοποιούνται, με ψυχρή κι αποστειρωμένη συμπε-

ριφορά, όπως δε θα έπρεπε, αλλάζει πόλη, δουλειά, όνομα για να αποφύγει τον άνδρα της, ιταλικής καταγωγής αμερικανό αστυνομικό.

Είναι γεμάτη τραύματα, στο σώμα και στην ψυχή· απ' αυτά που «δεν επουλώνονται», όπως λέει η Andrea Durkin, γνωστή Αμερικανίδα φεμινίστρια συγγραφέας, που έζησε τη βία που αναλύει και περιγράφει.

Ίδια η βία και στην άλλη άκρη του κόσμου, τα ίδια κτυπήματα, τα ίδια σπασμένα κόκαλα, τα ίδια μαυρισμένα μάτια, τα ίδια φέματα στην αδελφή, τη φίλη της δουλειάς, στη μητέρα. Πέσανε από τη σκάλα, χτύπησαν στο ανοιχτό φύλλο μιας ντουλάπας.

Οι ίδιες απορίες μένουν πάντα στις ίδιες οικογένειες. Γιατί μένουν; Δεν είναι απλή η απάντηση. «Αγαπά το παιδί μας», «θ' αλλάξει, δεν μπορεί, θ' αλλάξει».

Έτσι και στην ιστορία του βιβλίου, ο άνδρας της ηρωίδας αγαπά το γιο του. Γι' αυτό βρίσκει φυσικό να χτυπά τη μάνα του, αφού έτσι, βλέποντας,

θα γίνει σωστός άνδρας αργότερα. «Την πρώτη φορά που με χτύπησε ο άνδρας μου ήμουνα 19 χρονών». Τον αγαπούσε πολύ. Εκείνος μιλούσε τότε σα να ψιθύριζε, με τόση οικειότητα, τόσο τρυφερά.

Μετά από κάποια χρόνια, αφού γεννήθηκε ο γιος της, κοιτάζει τη σπασμένη της κλειδώση και τη μύτη της που δεν αποκαταστάθηκε ποτέ, στον καθρέφτη του μπάνιου, και πάντα ελπίζει.

Σημάδια από δάχτυλα που σφίγγουν πολύ τις πρώτες φορές. «Μ' έσφιγγε, για να μη του φύγω, είχε πει, γιατί αν έφευγα θα ήταν το τέλος του...».

Έφυγε με το γιο της, που δεν ήταν ένα συνηθισμένο δεκάχρονο αγόρι. Ήταν ένα αγόρι με ένα μυστικό που το είχε φυλάξει καλά. «Θα πρέπει να είχε ακούσει τα χαστούκια, τις γροθιές, τα αναφιλητά μου, ενώ καθάριζα και έδενα τα τραύματά μου και προσπαθούσα να μαζέψω τα κομμάτια μου. Είχε δει τις μελανιές μου, είχε καταλάβει πως κρατούσα την ανάσα μου από τον πόνο, όταν με αγκάλιαζε πολύ σφικτά σε σημεία όπου ήμουν πληγωμένη. Αλλά κοίταζε αλλού, ξέροντας πως και οι δύο αυτό θέλαμε να κάνει. Ο άνδρας μου για τους δικούς του λόγους, εγώ για τους δικούς μου».

Κάποτε το μικρό αγόρι είδε τη μητέρα του με πρόσωπο παραμορφωμένο, με χαμόγελο σα γκριμάτσα παλιάτσου, με σχισμένο χείλι. Δεν μπόρεσε να κοιτάξει αλλού εκείνη τη φορά. «Μαμά, ω μαμά», ψέλλισε με γουρλωμένα μάτια. «Μην ανησυχείς», τον διέκοψε εκείνη, «θα τα τακτοποιήσω όλα».

«Μαμά», ψέλλισε πάλι. Και τότε ίσως θυμήθηκε, θυμήθηκε το μυστικό. Ένα φως στα μάτια του τρεμόσβησε, έσβησε και πρόσθεσε: «Ήταν ατύχημα».

«Θα πάμε ταξίδι», είχε πει στο μικρό. «Πού;», είχε ρωτήσει.

«Είναι έκπληξη».

«Θα έρθει ο μπαμπάς;»

Όχι, αν είμαστε τυχεροί, απάντησε μια φωνή μέσα στο κεφάλι μου, αλλά δυνατά είπα: «έχει δουλειά».

Όπως όλες οι γυναίκες σε όλες τις οικογένειες, η Φραν αισθάνεται πως για ό,τι συμβαίνει υπεύθυνη είναι εκείνη. Κάνει κάτι όχι σωστό και προκαλεί αυτές τις καταστροφές.

Μερικές φορές με έκανε να πιστέψω ότι ήμουν πράγματι ένοχη,

ότι κοιμόμουν με όλους τους γιατρούς του νοσοκομείου, ότι εγώ τον έκανα να γλιστρήσει και να χτυπήσει το γόνατο του, ότι εγώ τον ανάγκαζα να με χτυπάει». Οι σχέσεις του ζευγαριού, η γυναίκα που υπομένει ελπίζοντας, «κάποτε θα μου φιλούσε πάλι ένα - ένα τα δάχτυλα», ο φόβος που παραλύει την όποια ενέργεια. Ακόμη, οι πολύπλοκες σχέσεις των παιδιών με τον καθένα από τους γονείς, ο φόβος αυτών των μητέρων να στερήσουν τα παιδιά από τον πατέρα που αγαπούν και τ' αγαπά. Όλα που αναγκάζουν τις γυναίκες που δέχονται βία να μένουν έγκλειστες σε γάμους χωρίς περιεχόμενο στοργής, επικοινωνίας.

Στην ιστορία του βιβλίου, εκείνη επιμένει να κρατά τη δουλειά της. Χρειάζεται προσπάθεια και κόπος, αφού εκείνος ισχυρίζεται ότι κακό κάνει, δεν χρειάζεται, αφού τα δικά του λεφτά φθάνουν. Το σπίτι της το αγαπά πολύ και το φροντίζει. Δεν της συγχωρεί όμως ότι το αφήνει για να πάει αλλού. Στο νοσοκομείο, στην αδελφή της, απλώς να φύγει, να γυρίζει δεξιά και αριστερά, αντί να κάθεται σπίτι «εκεί που ανήκει». «Νομίζεις ότι ήταν μεγάλη διασκέδαση να ζει κανείς μαζί σου... Να λείπεις πάντα, να περιποιείσαι τους ξένους, να δένεις τα τραύματά τους, να φροντίζεις τους κουρασμένους, τους φτωχούς, αλλά, προς θεού, μη χρειαστεί κάτι ο άνδρας σου...». Όταν φύγει, ζει βέβαια την υποβάθμιση στη ζωή με το παιδί. Έχει οικονομικές δυσκολίες όπως παντού σ' όλες τις χώρες. Όμως η δουλειά της εξασφαλίζει μια ανθρώπινη διαβίωση με το παιδί της. Η ζωή δεν είναι σπαρμένη με ρόδα για τις μόνες, με παιδιά, γυναίκες. Γι' αυτό μένουν και δεν βρίσκουν το θάρρος να φύγουν.

Η γυναίκα του βιβλίου τόλμησε, έκανε και μια άλλη σχέση, ένα άλλο γάμο, ένα άλλο παιδί. «Πρέπει να φτιάξεις μια ζωή, για να μπορεί να γυρίσει σ' αυτήν ο γιος σου, κυρία νοσοκόμα», της λέει μια μεγάλη γυναίκα άρρωστη, που νοσηλεύει. «Μην σπαταλάς τον καιρό σου κλαίγοντας. Το κλάμα δεν είναι τίποτα, δεν κάνει τίποτα».

Στο βιβλίο οι γυναίκες βοηθούν τις γυναίκες. Όχι όμως η μητέρα του σκληρού συζύγου, που χτυπά και βασανίζει. Ρωτά η νύφη την πεθερά για τον πατέρα του άνδρα της:

«Ήταν καλός μαζί σου;»

«Ήταν άνδρας μου».

«Σε είχε χτυπήσει ποτέ;»

«Με είχε κοιτάξει με μισόκλειστα μάτια, και η αντιπάθειά της με τύλιξε πηχτή».

«Ο γιος μου είναι καλός άνθρωπος», είπε.

«Κανείς δεν μπορεί να με πείσει για το αντίθετο».

«Θέλω πίσω το γιο μου», της είπε. Ο πατέρας είχε πάρει το παιδί από την κατασκήνωση που περνούσε τις διακοπές του.

«Το ίδιο κι εγώ», είπε η μεγάλη γυναίκα.

«Κι έχουμε ατυχήσει κι οι δυο».

Όλος αυτός ο πόνος των γυναικών, που δεν είναι μόνο στο βιβλίο, είναι δίπλα μας, στη διπλανή πόρτα, χτυπά το κουδούνι του Συνδέσμου τις Τετάρτες, χρόνια τώρα, από τότε που άλλαξε το δίκαιο, γιατί αλλάζουν δύσκολα οι ρόλοι κι οι νοοτροπίες. Αυτός λοιπόν ο πόνος και η απόγνωση πρέπει να είναι στη σκέψη όλων όσων προτείνουν λύσεις, εφαρμόζουν προγράμματα, χαράζουν πολιτικές, ελπίζουν σε μηδενικές ανοχές στη βία. Κι είναι κι ο πόνος των παιδιών, κι η δυστυχία των ανδρών, δυστυχία, ανασφάλεια, απόρριψη και για κείνους.

Κάποτε, είπε ένας ειδικός τελευταία: ο χωρισμός μπορεί να σταθεί αφορμή για μια άλλη καινούρια σχέση των γονιών με τα παιδιά. Δύσκολο, αλλά όχι αδύνατο. Νομίζω πως προϋποθέτει προσπάθεια και ωριμότητα, που αν δεν την διαθέτει ο πατέρας, πρέπει να τη βρει η μητέρα, αφού κάποτε, πολύ συχνά, είναι κείνη που μένει δίπλα στο παιδί, να συνεχίζει ν' αγαπά και να φροντίζει.

Τα μηνύματα από τους γάμους των νέων γυναικών γύρω μας, ή πιο σωστά των νέων ζευγαριών, είναι αισιόδοξα. Οι νέες θέλουν σχέσεις ισοτιμίας και δε μένουν μόνο με την αγανάκτηση και την απόγνωση, όπως οι πιο πολλές απ' τις μεγάλες.

Όσο όμως θα υπάρχουν ιστορίες ζωής σαν κι αυτή του βιβλίου, όσο θα υπάρχουν γυναίκες με σημάδια στο σώμα και στην ψυχή τους, οι αγώνες για την ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα θα συνεχίζονται, και ο φεμινισμός θα είναι αναγκαίος.

Έλια Κολοκυθά